

Ureglementerede uniformer

af C. Christensen
(Chakoten 1974/4)

Gentagne gange er det indenfor interesserede kredse blevet nævnt, at et uniformsreglement ikke altid betyder, at de pågældende soldater, til hvem reglementet retter sig, har været klædt herefter.

Nu afdøde major Hvidt har adskillige gange skrevet særdeles oplysende om dette emne og det var egentlig en af majorens artikler, der fik mig til at gå på jagt i mine arkivomslag, hvor der ligger en del tilfældige og mangelfuldt daterede optegnelser og skitser over mærkelige uniformsblandinger.

De første iagttagelser kan dateres nøjagtigt til året 1911, hvor der afholdtes ret store manøvrer omkring Vejle. (De afsluttedes i øvrigt med en kongerevy for Kong Frederik VIII på Lerbæk Mark). Iagttagelserne er af visse grunde først kommet på papiret nogle år senere, men de drejer sig om mange afdelinger infanteri, der passerede gennem byen. Og det var i de gode, gamle dage med flyvende faner og klingende spil. Den største del af dette mandskab var iført den toradede mørkeblå/lyseblå uniform med lyseblå hue med hvid rundtgående stribe.

Men ind imellem kom enkelte kompagnier med mørkeblå hue med rød stribe. Derudover kom i køen af bataljonerne delinger eller grupper (sektioner) i den "grågrønne" feltuniform, som livgarden endnu brugte den indtil 1940. Der var sektioner i en brun uniform af samme snit, altså nedfaldende krave, skjulte knapper og to brystlommer. Af en eller anden grund står denne uniform ganske tydeligt for mine øjne, og farven var næsten helt den samme som den første danske kampuniform 1958. Eller rettere, det var den samme farve. Ved en bestemt lejlighed så jeg enkelte soldater med den lyseblå uniform i samme snit. Det var den uniform "Klods Hans" [1](#) i sin tid var så glad for. Formodentlig fordi det var lettere farver at trykke.

Alle disse uniformer betegnedes for os umyndige som "prøveuniformer", et ord som jeg senere har hørt nogle gange.

Derimod var nogle officerer i sortblå/lyseblå uniform med nedfaldende krave, skjulte knapper etc. og med ærmedistinktioner ægte nok. Det var bare ikke alle officerer, der bar denne uniform.

Mine notater m.v. er som nævnt mangelfuldt daterede, men de ligger i perioden 1925 til 1935, hvor Sydjylland gang på gang var skueplads for efterårsmanøvrer.

Først i tyverne var det skik, at det daværende VII Regiments musikkorps gav koncert i amtets byer. Ved en enkelt af disse bar alle blå uniform, en eller toradet. Men en enkelt bar dog enradet frakke samt kravedistinktioner og hvide løveknapper.

I 1925 blev under manøvre ligeledes givet en koncert. Musikkorpset havde under øvelserne vist sig i brune 23-uniformer, men til koncerten var alle mand i toradet blå uniform med "små sko". Til gengæld havde alle mand flunkende nye Sam Browne bæltter, der skinnede orange langt væk. En kaptajn - formentlig af reserven - mødte i toradet og med Sam Browne bælte med begge skulderremme anlagt. (Se ill.)

Ved en senere øvelse gik nogle kompagnier i supponeret flyverskjul i byens gader. De var sådan set mere logisk påklædt. Mandskabet var i blå enradet, korporaler i grå 1915, og praktisk talt alle befalingsmænd fra sergent og opefter i brun 23. Her hørte logikken imidlertid op. Der var en vidunderlig variation i høje kraver og reverser, sidelommer med og uden springfold og spidshuer og skyggehuer.

En dag kom to kompagnier marcherende til tonerne af "Fredensborg March" for piber og trommer. Det interesserede mig og jeg konstaterede, at det var høje, flotte folk i grå uniform 1915 - men med "Rex'er" på skuldrene. Det fortaltes, at det var mandskab fra 3. Livgardebataljon, der var indkaldt til og iklædt i Århus. Det er altså ikke rigtigt, at Livgarden kun brugte den grågrønne til feltuniform.

En dag passerede 3. Dragonregiment fra Århus som så ofte før gennem byen. Det var regnvejrdag og kappe var anlagt. Jeg kom til at vise vej for en løjtnant af reserven, der kan tjene som eksempel, hvad angår uniformerne: Blå enradet uniform med de sjove korte skøder, sorte ridestøvler, blå hjelmhue og en regnfrakke i drapfarvet, svært stof med skjulte knapper og dertil Sam Browne. Han var kun en af mange variationer.

En anden gang var der gammeldags indkvartering i byen af hele to bataljoner. De var i grå uniform med hjelm og havde, da de kom om aftenen, tilsyneladende grå hjelmhuer. I dagslys viste det sig dog, at huerne var brune. For at sikre ro på gaderne sendtes der patruljer rundt. Jeg så en, bestående af 6 menige, 1 sergent og en premierløjtnant. De menige var i grå uniform med livrem, patrontasker og gevær med påsat bajonet. Sergenten var i enradet blå uniform og ridebukser med sorte støvler, premierløjtnanten i blå galla med lange bukser og sorte sko, livrem med sabelgehæng i sølv og rødt (officersskærf?) og dragen sabel. Alle havde anlagt hjelm model 1923. Da var man lige ved at sige operette.

Fra sidst i trediverne har jeg en skitse af to artillerister, taget på en godsbanegård under indladning af kanoner og heste. Den ene havde hjelm 1923, mørkeblå våbenfrakke grå benklæder og sorte ridegamacher. Den anden havde grå hue 1915, mørkeblå våbenfrakke, grå benklæder 1915 med opsmøg og sorte snørestøvler. Begge med karabin 1889 overhængt.

Så vidt jeg kan erindre, var det også sidst i trediverne, man forsøgte at indføre en slags undertrøje eller bajstrøje, som skulle bæres under 1923 uniformen og skulle kunne erstatte kappen. Forsøget gik ikke

godt, onde tunger påstår, det var fordi, man ikke vidste, hvad man skulle gøre ved de mange sort/hvide kapper, der lå på depoterne. Så blev trøjerne brugt til øvelsesuniformer. Jeg mener, det var på Fredericia Fæled, jeg så rekrutter under uddannelse med grå hue 1915, brun "undertrøje", livrem med patrontasker, grå bukser 1915 med opsmøg og sorte snørestøvler. I øvrigt gevær 1889 og bajonet. Det spændende var, at i hvert fald een af tropslærerne var i blå uniform.

Beredsskabsstyrken 1939 og krigsårene med, hvad derpå fulgte, er et kapitel for sig. Dog må jeg lige nævne, at jeg endnu i foråret 1940 så en premierløjtnant af artilleriet med mørkeblå uniform med røde striber på benklæderne, almindelig gammeldags livrem, høj hue med guldstriber og sort kappe med røde kantninger.

Da resten af mandskabet havde hjelm 1923, grå frakke 1915 og brune bukser 1923, virkede han meget dekorativt.

Noter

1) Satirisk blad.